

PETRI ALFON-
SIDE VASCONCEL-
LOS LEIRIENSIS IN
IVRE CANONICO BACCHA-
LAVREI, DE HARMONIA RVBRICARVM
Iuris Canonici Prima pars.

AD

Illustrissimum Dominum D. Alfonsum de Castelbranco Conimbricæ Episco-
pum, Arganilli Comitem. etc. et.

CONIMBRICAE,
Typis Antonij de Mariz Typograph. & Bibliopola
Vniuersitat. Anno Domini 1588.

¶ Cum licentia Inquisitorum.

Presente o suplicante o liuro de que faz menção aos Inquididores de Coíbra, e elles elegerão hũa pessoa de confiãça que o reueja por parte do sancto officio: E visto por elle enuiará seu parecer a esta mesa, cerrado e cellado pera se ver, E cõ isso se daraa despacho. Em Lisboa a 27. de Outubro de 87.

Jorge Sarrão.

Antonio de Mendoça.

O Dito liuro foi per mim reuisto, e não me parece que tem cousa contra Fidem Catholicam, aut bonos mores.
F. Luys de Souto Mayor.

Vsta a informaçã acima pode se imprimir este liuro, e depois de impresso tornaraa a esta mesa cõ o proprio original cõ certidão do padre Frei Luys de Souto mayor, como estão conformes, e se lhe daraa licêça pera correr. Em Lisboa, a 9. de Feuereiro, de 1588.

Paulo Afonso.

Antonio de Mendoça.

PROLOGVS.

EPISCOPO COMITI PE-
TRVS ALFONSVS DE

Vasconcellos

S.P.D.

VO TEMPOR E ACAD E
mie Conimbricēsis instituto, praesul illustris-
sime, annuus praelectionis cursus conficiendus
nobis erat: venit in mentem mihi Rubri-
cas omnes Iuris nostri Canonici percurrere,
easque, qua possem, celeritate typis edere, ut ita publicè con-
staret omnibus, quid de me posset, cum ad maiorem aetate per-
uenissem, ingenioli mei tenuitas polliceri. Huius ego consilij,
quod iam duobus abhinc annis voluebam animo, proximis
vacationibus antè bis quatuor in Iuris peritia completos peri-
culū facere constitui, eò maxime, quod honestum erat, si meus
mihi è votis conatus non cederet, eo tempore referre pedem,
quo adhuc calamis, & atramentarijs onustus in ipsis Acade-
mie subsellijs assiduus praceptorum versabar auditor. Cum
verò quarendus esset aliquis indolis nostrae tutor, atque praesi-
dium, cuius gremio spes nostrae surgentes adhuc, & tenere fo-
uerentur, tu solus occurrebas, praesul illustrissime, inter Uni-
uersos Lusitanorum proceres futurus Mecenas meus. Quid
enim erit, quod sub Umbra magnitudinis tuae nomini officiat
meo,

meo,

PROLOGVS.

meo, qui sic eruditus es, sic omnium doctrinarum fuenta pota-
 sti, ut ea de te uno inter omnes disciplinas sit contentio, quæ
 de Homero fuit olim, quem septem ex nobilissimis Græcia
 urbes suum sibi ciuem vendicabant. Accedit, quod totum
 hoc opus sub tuis captiui auspicijs iure tibi suo debebatur, qui,
 ubi primùm Conimbricam es ingressus, præsentia tua, et assi-
 duis in Academia disputationibus ita languentes studio-
 sorum animos erexisti, ut vel me, quem non pudet inter in-
 feriores ponere, ad magnum aliquid moliedum exemplo tuo
 compelleres. Adde, quod æquum erat, ut nostrum hoc Ru-
 bricarum edificium sub te uno construeretur, qui episcopales
 modò ades aqueductibus in eas deriuatis, et marmoreis co-
 lumnis, et arcibus affabrè factis ad regiam magnitudinem
 extollis, qui libros censuales per vniuersam diæcesim magnis
 tuis impensis iudice ad id autoritate regia accersito effici cu-
 ras, ut, dum sumptibus tuis non parcis, episcopatus tui iura
 partim amissa, et extincta nulla temporis obliuione, nul-
 laquæ iniuria confundi possint. Quid? quod in illius episco-
 pi sanctissimi, atque sapientissimi locum successisti, à quo
 res meæ omnes veluti à parente, atque domino pendebant,
 qui Nonio de Quintal parenti meo multis de causis amicissi-
 mus me sæpius in istis, ubi tu modò habitas, palatijs se-
 nex puerum egregijs amoris, et beneuolentiæ signis prosequu-
 tus est. Cecidere certè cum illo spes meæ omnes, sed tamèn nõ
 cecidit ardor ille, quo in literarum studium à prima pueritia

PROLOGVS.

inflammabar. Hunc episcopus ille sanctissimus in ipso sapientia complexu magis, atque magis quotidie senescens cum animo meo monitis suis, atque autoritate infigeret: tu vero, presul illustrissime, post illius ad superos discessum, aduentu tuo felicissimo adauxisti, iam enim tunc augurabatur animus fore, ut sub tuo nomine, atque tutela, siquid in literis proficeremus, in manus hominum deueniret: ubi enim primum te concionantem audiui (audiui autem sepe, et) audire gestio sapissime) statim conieci animo non Episcopum modo, sed Sapientiam, sed Virtutem ipsam fuisse Conimbricae nostrae diuinitus concessam: in eo nanque ex consensu omnium adeo admirabiliter excellis, ut laudem praeipias omnibus, qui sunt in isto munere summa cum laude versati. Licet autem gratius scribenti foret hoc, quidquid est, opera statim in tuis rebus insumere, eas in opportunius tempus reseruanti certum mihi fuit illorum prius studiorum tibi rationem reddere, quae sunt a nobis aliquando in tuas laudes conferenda. Tu uerit mihi haecenus Iuris peritia octo meae vitae annos: tu enim feres posthac omnes: fuerit illi iuuetutem dare gloriosum, erit enim longe gloriosius in tuis laudibus consensescere. Interim, dum te maiora expectant, tui etiam maiora meditabimur, nosque quotidie sub tuo nomine publice legendos dabimus, non tam, ut nostrum reddamus vulgatum nomen, quam, nostram erga te beneuolentiam vulgatissimam. Quanquam vero omnes de Harmonia Rubricarum fetus simul edere constitueram,

PROLOGVS.

hi tamen octo primò erumpentes moram pati non potuerunt, sed vix reptare incipiunt, cum in sinum tuum confugiunt, facile illic, ut spero, futuris fratribus hospitium paraturi.

RUBRICÆ, QUÆ IN PRIMA huius Harmoniæ parte continentur.

1	De summa Trinitate, & fide Catholica,	Fol. 1
2	De Constitutionibus.	Fol. 19
3	De Rescriptis.	Fol. 24
4	De Consuetudine.	Fol. 29
5	De Postulatione Prælatorum.	Fol. 36
6	De Electione, & electi potestate.	Fol. 38
7	De Translatione Episcopi.	Fol. 43
8	De Auctoritate, & usu Pallij.	Fol. 49

Leges, Capitula, Glossæ, Loca sacrae scripturae, quæ in hoc opere declarantur.

¶ Leges.

verb. d. loco.

L. 1. ff. de iustitia, & iure, ibi L. legis virtus. ff. de legibus, fol. 21. à numer. 4.

Principium instituti. eodem d. L. sed si dānum 9. §. si ipse

ā 4 ff.

I N D E X.

.ff. de peculio verb. naturaliter. fol. 30. reg. 1. L. in causæ 1. §. idē Pōponius .ff. de mino. d. verb. d. loc. L. item 25. §. quemadmodū, ibi cōcessum .ff. locati adiuncta l. si voluntate 8. ad med. d. loco. L. 2. .ff. de vulgari, ibi moribus fol. 31. reg. 12. L. de quibus .ff. de legibus d. verbo, d. loco. L. 1. .ff. de Iurepatro. ibi trāslatione, fol. 43. pag. 2. reg. pen. L. vnic. C. qui numero tutelarū se excusāt, ibi, nō defunctoriē, fol. 44. reg. 7.	C. 2. eod. tit. fol. 45. à nu. 4. C. 3. de re iud. fol. 48. reg. 2. C. quanquàm 2. q. 7. d. fol. pag. 2. reg. 6. C. oli, 95. dist. d. fol à nu. 12. C. clericos 21. dist. ibi ordines, fol. 49. pag. 2. reg. 7. C. significasti de electione, dū ait pallium de corpore beati Petri assumi, fol. 53. pag. 2 nu. 6.
¶ <i>Glossæ.</i>	
¶ <i>Capitula.</i> Cap. consuetudo 1. distinct. fol. 20. pag. 2. reg. 15. C. 3. de consuet. lib. 6. fol. 33. reg. 4. C. 1. de translatione episco. verb. priuilegio. fol. 44. pag. 2. reg. 13.	Glos. 2. in c. 1. de cōsuetud. lib 6. fol. 31. pag. 2. reg. 15. Glos. verb. breuitatē in c. cū ecclesia, de causa possessionis, d. loco. Glos. verb. eligemus in c. nisi specialis, autor. & vsu pallij, fol. 58. pag. 2. nu. 14. Glos. in c. petitio 31. verb. specialib⁹, de iur. iur. d. lo.
¶ <i>Loca sacra scripturæ.</i>	
	E sai. c. 45. verè tu es Deus abscondit⁹, fol. 9. reg. pen.

I N D E X

INDEX ALPHABETICVS

eorum, quæ in hoc opere continentur.

A

CCVRSIVS IN-
ordinatus, Fol. 2. pag.
2. reg. 5.

Accursius à Iodoco vber-
rimus iuris civilis fons appellatus,
fol. 5. reg. 18.

Adrianus vj. pont. max. nullum ho-
minum genus maiori prosequen-
tur odio, quam poetas, fol. 52. pag.
2. reg. 16.

Ætas nulla sera est ad discendum,
fol. 1. reg. pen.

Æthnici habebant suos pōtifices, suā
pontificiam scientiā, suam religio-
nem, suosque Canones ad illā spe-
ctantes, fol. 5. pag. 2. reg. 8.

Agareni saracenorum nomen sibi in-
dignè vsurpant, fol. 14. reg. 17.

Alciati ingenium ex epistola, quā cōpo-
suit in laudē Cornelij Taciti, depre-
bēdisse se dicit Erasmus, fol. 40. r. 1.

Anaxagoras cæli, ac solis vidēdi cau-
sa se natum prædicabat, fol. 15.
pag. 2. reg. 9.

Andreas Siculus Panormitomastrix,
fol. 35. reg. 15.

Antecedens qui vult, vult oīa, quæ se-
quuntur ex illo, fol. 6. pag. 2. reg. 17.

Antonius Pinheiro Lusitanæ eloquē-
tiæ princeps, fol. 45. pag. 2. in fin.

Apocrypharum sint, fol. 54. pag. 2. nu. 8.

Archiepiscoporum origo, fol. 57. nu. 10.

Archiepiscopi, & metropolitani idē
sunt, fol. 57. reg. 7.

Arrii hæresis in Nyceno concilio sub
Syluestro 1. & Cōstantino Magno
dānata est, fol. 10. reg. 6.

Ascensionis ieiunium consuetudine in-

ductū, quod qui violauerit, mortalis
criminis reus erit, fol. 33. pag. 2. re. 14.
Auli Geilij noctes Atticæ maxime cā-
dida, fol. 3. in fin.

B

Battologie vitiū quid sit, fol. 35. r. 17.

Bitōtus lacteo eloquētiæ fonte manās.
fol. 46. pag. 2. reg. antepen.

Boetius soluta oratione Ciceroni, ipsi
Virg. ligata proximus, fol. 2. reg. 22.

Bolum Armenicū oībus morborū gene-
ribus applicatur, fol. 36. reg. 17.

C

Calepinus Romanæ linguæ armarium
fol. 2. pag. 2. reg. 13.

Canonicū ius quadrīgentos per annos
in Romana politia cum iure civili
coniunctū fuit, fol. 5. reg. 13.

Canonicū ius apud Christianos vsque
ad Cōstantini tēpora cū Theologia
cōiunctū fuit d. folio, pag. 2. reg. 14.

Canones nihil sunt aliud, quam cōclu-
siones ex Euāgelio, aut libris Theolo-
gicis deductæ d. loco in fin.

Canonici iuris sanctitas iuris civilis
subtilitate decoratur, fol. 6. reg. 16.

Canon sine lege nihil, lex sine Canone
parū, d. fol. reg. antepen.

Canonicū ius à pontificibus ius diuinū
appellatur, d. fol. pag. 2. à principio.

Canones propriè sunt cōstitutiōes edi-
tæ in concilio generali, fol. 7. reg. 3.

Catholicū medicamentum apud Me-
dicos, fol. 18. reg. 13.

Cardinales à quo tēpore soli celebrēt
electiōnē summi pōt. fol. 40. à nu. 5.

Cardinales vtrum sint iuris diuini d.
folio, reg. 13.

Cardinalatus origo, titulus, numerus,
à 5 præmi-

- præeminentia vnde petenda sint,*
d.loco.pag.2.reg.11.
Charitas bene ordinata incipit à se ip-
so, quo pacto intelligatur. fol.58.
pag.2.numero 14.
Cblamys insigne militum, fol.3.reg.7.
Christiani titulus omnibus alijs ante-
ponendus, fol.18.pag.2.reg.22.
Christiani olim ab Æthnicis Chre-
stiani sunt appellati, & Christus
dominus Chrestus, fol.19.reg.9.
Christus dominus non elegit mortis
genus, sed ad libitum Iudæorū mo-
ri voluit, quod quare fecerit, vide
ibi.fol.56.in fin.
Cicero fuit episcopus Campaniæ, fol.
46.pag.2.reg.15.
Concilium Lateranense magnum sub
quo celebratū fuit, & qui in eo in-
terfuerint, fol.11.pag.2.à num.15.
Constitutio quid apud Iurisconsultos
significet, fol.20.à numero 2.
Cōstitutio Ecclesiastica modo Canon,
modo decretum, modo decretalis
epistola, modo dogma, modo san-
ctio, modo mandatum, modo inter-
dictū vocatur, fol.20.reg.ante pen.
Constitutionem quis condere possit,
fol.22.pag.2.num.6.
Consuetudo in legis locum subroga-
tur, fol.29.pag.2.reg.16.
Consuetudo optima legum interpres,
d.loco, reg.20.
Consuetudo est altera natura, d.loco,
reg.ante pen.
Consuetudinem alteram esse naturam
quo pacto sit intelligendum, fol.30.
pag.2.reg.5.
Consuetudinis variæ definitiones, fol.
31 à numero 3.
Consuetudinis vera definitio, d.folio,
pag.2.num.4.
Consuetudo vtrum contra legem obli-
gantem cum peccato introducatur,
fol.32.reg.3.
Consuetudo quo tempore perficiatur,
d.fol.pag.2.num.5.
Consuetudo aliquando pro præscrip-
tione sumitur, fol.33.reg.13.
Consuetudo quo pacto probari possit,
d.fol.num.6.
Consuetudinis violator mortalis cri-
minis reus est, d.fol.pag.2.num.7.
Consuetudo quibus signis à præscrip-
tione internoscat, fol.34.num.8.
Crucis inuentio quo tempore conti-
gerit, fol.56.pag.2.reg.13.
Cruz ex quatuor lignorum generibus
constituta dicitur, fol.56.reg.14.
Cuculla insigne Monachorū, f.3.re.9.
- D
- Decretaliū lib. Pentateucū appellat*
Hostiensis, fol.10.reg. pen.
Definitio debet cōverti cum suo desi-
nito, fol.39.reg.14.
Definitio est sermo indicans quid est
esse rei per essentialia, fol.42.reg.22.
Deus vnus est, & rationes & auto-
ritates, quibus id probatur, fol.12.
numero 17.
- E
- Ecclesia vocatur Catholica, quòd pro-*
tēdat palmites suos in quælibet lo-
ca, & tempora, fol.18.in principio.
Electiōnis communis definitio, fol.38.
pag.2.num.2.
Electiōnis vera definitio, fol.39.num.3.
Emmanuel Soares primus nuda de-
creta Theologiæ floribus decora-
uit, fol.7.pag.2.reg.4.
Episcopi nomen apud veteres quid sig-
nificauerit, fol.46 num.8.
- Episcopi

nempè patrem omnium, cuius gratia sunt omnia, & in quo sunt omnia, & per secundum, & tertium: Cumque iuramentum interposito numine fieri consueuerit, ut potè quod sit assumptio nominis diuini ad confirmandam iurantis fidem, ut ex August. Cicer. multisq; alijs docet Couar. in c. quamuis pactum 1. part. in principio, optimè consequitur Platonem censuisse tria esse diuina numina cultu, & pietate dignissima. Nec aliquis obijciat Socratem ad Platonem interdum per Canem iurare solitum potius, quam per Deum, aut diuinam religionem, ut patet ex Gorgia, & notauit ex præceptore meo ubi supra in vers. adiuro vos filiæ Hierusalé. Id etenim faciebat, ne per Deum, aut per numen diuinum temerè iuraret, neq; illud iuramentum dici poterat. Nec enim per aliud, quam per Deum iurare licet, ut constat ex c. etsi Christus, de iure iur. Platonem hac in re sequutus est Plotinus nobilissimus ex ipsius Academia philosophus, quemadmodum autor est Eusebius Pamphylus de præparatione euangelica lib. 11. Subestq; mihi diuinam hanc diuini Platonis sententiam consideranti illud Augustini de Ciuitate Dei, qui Platonè ait paucis immutatis Christianum esse. Nec Coelum omitto multiplex illud antiquarum lectionum opus Platonis encomijs ad coronidem perducentem, satisque probantem, quam sint illius dogmata à Christi placitis haud dissimilia.

milia.

milia. Sed nos, qui iuris scientiam profitemur, inter cuius præcepta illud præcipuum recensetur, suum nempe unicuique tribuere. §. Iuris præcepta instit. de iustitia, & iure, dum hanc laudem Platoni tribuimus, suam quoque Mercurio Trismegisto non auferamus, qui verbis illis celebratissimis, Monas genuit Monadem, & in se suum reflexit ardorem, unum patrem, unum filium, & unum utriusque amorem ardentissimum, qui est Spiritus sanctus, obscure, sed sapienter significauit. Nec illud hoc in loco prætermiserim, quod refert Cœl. lib. 1. c. 19. interrogatum Anaxagoram, quam se ob causam natum existimaret, cœli, ac solis videndi causa respondisse. Quam vocem, ut ille inquit, cum admirentur philosophi, irrideat Lactantius, rem altius expendens diuinum aliquid præsensisse paucis illis verbis Anaxagoram cõperiet. Etenim in perenni, ac vitali illa luce, augustissimum Trinitatis mysterium deprehendet facile, qui volubile illum motum ad patris potestatem, lucem nitidissimam ad filij sapientiam, calorem suauissimum ad Spiritus diuini amorem referat. Magnam denique ultra alios in hac quæstione partem sibi vendicat Chassan. qui in Cathalogo, 3. part. confid. 5. per ordinem angelorum, confid. 16. vers. 80. per lapides capiti Iacobi appositos, part. 12. confid. 8. vers. vel etiam, per ipsum solem Trinitatis mysterium designari luculenter explicat.

22 Hæc de summa Trinitate dixisse sufficiat, illa omnia omittens, quæ per tres, & triginta distinctiones frater Franciscus, per integrum librum de Sapientia tertium Hieronymus Oforius, vterq; doctissime, vterque eloquentissime profequitur. Ad fidem catholicam accedamus, de qua doctores nostri fusius, quam de summa Trinitate, disseruerunt.

23 Verbi fidei acceptio varia, & multiplex est: patet apud Lexicon Theologicum verb. fides, apud gloss. Abb. Card. Hostiensis, & reliquos hinc. Sed, ne longius diuagemur, fides, prout hinc accipitur, definitur ab Apostolo ad Roman. 11. per substantiam rerum sperandarum, argumentum non apparatum. Hæc Apostoli definitio apta, & perita est: ea tamen à nostro Bernardo duobus oppugnatur fundamentis, quibus ille constrictus in eas redactus est angustias, vt perfectissimam Apostoli definitionem, definitionem esse denegauerit. Primum, quo tortus est Bernardus, argumentum illud est, quod hæc definitio non conuertitur cum suo definito, aliisque præter definitum conuenit contra Dialecticorum definitiones, & Iurisconsultum in l. 1. §. dolo, ff. de dolo. Ait enim etiã spem esse substantiã sperandarũ rerũ. Secundum argumentũ est, quod fides cõprehendit præterita, præsentia, & futura; Credimus enim, & cõstanter credimus Christũ fuisse natũ, & passum, credimus etiã ipsum esse

esse in sanctissimo Eucharistiæ Sacramêto: definitio autem apostoli de futuris tantum loquitur, ibi rerum sperandarum. Hæc sunt argumêta Bernardi. Abb. in præfenti, Card. Hostiens. & alij, Pauli tuentur definitionem: quibus nos partim adhærendo, partim aliquid addendo definitionem dignam Apostolo, & dignam doctore gentium ostendemus. Ille est enim Apostolus Paulus, quem nunquam de manibus deponeremus, quod sibi, postquã semel Horatium legerit, contigisse fatetur Erasmus in Ciceroniano, si arcanos, & absconditos eius sensus penetrare, & introspicere possemus. Vnde memini me audisse à Bartholameo Philippo sene omniũ doctissimo, cuius domum omnibus literarum studiosis semper patentem velut literarum oraculũ adire soleo, tria P, propter sui obscuritatem ab academijs esse exacta, Paulum, Platonem, Plinium. Verbum itaque, pro quo apud Paulum vulgatus interpretis vertit, substantia, apud Græcos significat fundamentum, & basim. Fides enim basis, & fundamentum, & quasi radix, & semen quoddam est rerum sperandarum, hoc est, nostræ religionis, & æternæ beatitudinis. Nam, vt idem ait Apostolus, accedentẽ ad Deum oportet credere, quia est. Rerum sperandarũ adiecit apostolus, vt significaret spem comitem quendam perpetuum, & individuũ, & intrinsecum esse fidei christianæ, ac theologicę ita, vt neutra harũ duarũ virtutum

ab altera separari possit saltem de lege. Quæ verba legi ego aliquando in responso, quod manu propria scriptum ad quandam consultationem præceptor meus frater Loyfius emisit, & ad nostras discendi, ut cum Philone loquar, auidissimas aures peruenit. Hanc theologiam videtur quoque præsensisse egregius, mihi que admodum familiaris Neapolitanus poëta, qui primus omnium musas piscari docuit, & in Arcadiæ nemore Pana ipsū Arcadiæ Deū hetrusco carmine superauit, in suo diuino de partu Virginis poemate lib. 3. sic enim cum fide spem coniungit.

Rectus amor, quem nuda fides, spesque inscia luctus

Vadentem, mira Unanimes pietate sorores

Observant.

Verbum autem argumentum in definitione positum apud Græcos conuictionem significat: per fidem enim, quemadmodum per demonstrationes mathematicas, conuincimur, nobisque persuademus gloriam esse, passum fuisse Christum, etc. In cuius confirmationem satis sic adduxisse illud, quod adnotauimus apud Bud. in adnotat. ad Pandectas in l. 1. §. quod ait prætor, ff. seruo corrupto, contendentem cum Valla persuasionem proprie vocari posse, quam latini christiani fidem, græci πίστιν appellant, hoc est, certam quandam opinionem, & sententiam, quam nobis persuasimus: in quo significatum fidem latinè derivationem certam non habere, sed græcorum imitatio-

ne usurpatam ab antesignanis fidei christianæ, qui verbum aliud, ut ille inquit, significantius esse nullum existimabant. Non apparentium addit Paulus, hoc est, rerum nobis ignotarum, quæq; extra nostrum intellectum sunt, sub quo verbo, velit, nolit noster Bernardus, comprehenduntur præterita, præsentia, & futura. Passio enim Christi res est non apparēs, hoc est, non nota nobis, iudæis quidem scandalum, Græcis autē stultitia, quæ eiusdem Pauli verba elegantissimè, & sapientissimè exponit Christianus Cicero in libris de Sapiētia. Nec enim satis cognoscere possumus, quo pacto Deus hominē induere posset, quod vocat Bernardus abyssum imperscrutabilem, & ex immortali mortalis redditus ignominiosam subierit Crucis mortem. Præterea sacratissima, & realis ipsius existentia in sacrosancto altaris Sacramento res est non apparens, hoc est, humanum intellectum, humanamq; scientiā longè superans. Ecce quam facilè Bernardi vitantur argumenta. Non enim est spes substantia rerum sperandarum, quia non est basis, & fundamentum: non includit hæc definitio solum futura, cum & præterita, & præsentia sub verb. non apparentiū comprehendantur. Valeat ergo Bernardus cum sua opinione.

24 Hæc fides, quæ ab Apostolo ita definitur, Catholica appellatur. i. vniuersalis, quia vbique vna, in omnibus vna, atque vna super omnia, quemadmodum Ecclesia

clesia

clesia vocatur Catholica, quod protendat palmites suos in quælibet loca, & tempora, vt colligitur ex Couarr. lib.4. Var.c.14. num.10. Dicitur etiam Catholica tum propter præcepta vniuersalium regularum, tum, quia eius cultus per omnes ferè mundi fines emanauit iuxtà illud Hymnographi Ode 18. in omnem terram exiuit sonus eorum, relatum à Paul. ad Roman.10. & à Nicolao III. in c. fundamenta, de electione lib.6. & à Leone in c. ita dominus, 19. distinct. Quod secus est in hæreticorum erroribus, qui certis terrarum angulis coarctantur. Nam iuxta Isidorum 8. Ethymolog. græci vniuersale Catholicum vocant, constatq; ex Quintilian. lib.2. c.14. Est etiam apud Medicos Catholici medicamenti mentio. Qua de re cum proximis vacationibus confulerè Loffam nostrū, clarissimū Leiriensis ciuitatis Medicū, & Philosophum, non minus iudicij acumine, & literarū splendore, quam vsu, & experiētia præstantissimū, quodlibet medicamentū, quod vniuersaliter purgat oēs humores, si quod illud est, à medicis barbaris Catholicū dici nobis ostendit: Neq; enim apud bonos medicinæ autores huius vocabuli mentionem reperiri, licet apud Practicos hodie in vsu sit, & ipse repererī apud suum Nicolaum in Antidotario fol. 251. Nemini autem nouum sit, si iurisperiti medicos in testimonium adhibeamus, quos videmus in ipsis Iurisconsultorum responsis

sæpissimè laudari, vt ultra alia à Chass. adducta in catha. part. 10. confid. 43. patet in l. septimo mense .ff. de statu hominum, quo in loco Paulus Hippocratis vtitur testimonio, & meritò, cum Hippocratis proprium sit secundum Macrobium lib. 1. de somnio Scipionis c. 6. tam fallere, quam falli nescire: ad cuius legis ornatum videntur idem Chass. part. 12. confid. 8. vers. in septimo mense.

25 Cum itaque catholici nomen fidei christianæ, & Ecclesiæ proprium sit, & nomen debeat esse consonans rei. §. est & aliud, instit. de donat. meritò Hispaniæ reges, qui fidei Christianæ pugiles, & Ecclesiæ Romanæ protectores sunt, Catholici nominantur. quod, vt puto, originem sumpsit à Ferdinando, & Isabella, fortunatis Aragoniæ, & Castellæ regibus, qui primi reges Catholici sunt appellati, vt constat ex Chronicis: quemadmodum etiam reges Franciæ Christianissimi nuncupantur, vt latissimè prædicat Chass. 5. part. confid. 30. cū sequentibus, & part. 12. confid. 17. qui, dum Francorum gloriâ, Francoſq; reges supra omnes alias nationes, supra omnes reges extollit, nec malus, vt de Poggio inquit Syncerus, est ciuis, nec bonus historicus. Absit tamen, vt inficias eam Christianissimi titulum omnibus alijs anteponendum, vt habetur inter sanctissima Mariæ serenissimæ Parmæ principis, filiæ Eduardi Infantis Portugalliæ, monita, quæ inter eius scripta inuēta sunt, & typis edita

Italo sermone circunferuntur, vbi Margarita pro Maria vitiosè legitur, quibus foemina illa præclarissima cælestem in terris vitam agens suam ad cælestem patriam vitam dirigebat: Monebat enim se ipsam, vt quotidie memoria repeteret nullum sibi illustriorem esse titulū, quam Christianæ, atque ideó operam daret, vt, cum necesse foret, relinqueret potius omnes alios, quam vel minimis in rebus Christianæ nomini deesse. Nec ignoro ab hostibus olim nostris Chrestianos, non Christianos dictos fuisse nos, Christumque ipsum Chrestū impiè, & nefariè vocatum, vt constat ex Tranquillo in vita Claudij, & Tertulliani apologetico relatis à Pythæo lib.2. aduersariorum successiuorum c.3.

26 Et quoniã quæstiones alias, quas hîc doctores excitant, quot sint species fidei, quot articuli, quæ poenæ non credentium, & quod præmium catholicorum, ex glossa, Abb. Hostiens. Card. & alijs definire quilibet potest, cum aliò properanti multa sint dissimulanda, vltèrius non progrediemur.

*Nanque hæc ipse equidem spatijs disclusus iniquis
Prætereo, atque alijs post commemoranda relinquo.*

Liccat hæten⁹ theologum egisse, vocat enī iã nos rubrica de cõstitutionibus, vbi iurisperiti personã induemus.

¶ AD RVBRICAM DE CONSTI-
tutionibus.

pus noster Braccharenfis, qui Hispaniæ dicitur primas, dici etiam potest Patriarcha, licet non ignorẽ super iure primatiæ olim inter eum, & Toletanum immortalẽ litem exortam, cuius fit mentio in cap. Coram, vij. de in integr. restitutione. de patriarcharum verò, seu primatum priuilegijs, potestate, & alijs vide, quos citat Additio ad Abb. in cap. i. de translatione episcopi verb. patriarcha, verb. tu adde, verb. Circa, & de patriarchis veteris testamenti, quo loco sedeant in gloria, vtrũ reliquis sanctis præferantur, Chassan. 3. part. confid. 27. de Archiepiscopis 4. part. confid. 20.

ii Veritam autem inter Archiepiscopos, & metropolitanos differentiam excitauit Isidor. in c. Cleros 21. distincta. qua in re non semel, sed bis est lapsus: postquam enim archiepiscopum à metropolitano seiunxit, in ep̄tam quandam attulit metropolitani ethymologiam, & ita posterior error fuit priore turbulentior. Dixit enim metropolitanum græcè à mensura, & ciuitate cõponi, cū à matre, & ciuitate potius descēdat, quasi metropolitana sedes mater sit aliarũ, quod glos. d. loco verb. mēsurā peritē adnotauit: & huius quidem erroris postulatur Isidorus à Budæo in prioribus adnotationibus ad Pandectas in l. obseruare. ff. de officio procons. Ab Antonio Aug. in Emendationibus Pandectarũ pag. 309. à Cou. Pract. cap. 19. numero secundo. Quæ ne cui nimis leuia

videatur, referat in mentē illud, quod verè protulit quidam, curiositas nihil recusat, atq; interdum parua etiam plurimi facit, & ad ea gressum sustinet, quæ cæteri pro vilissimis passim calcant.

12 Patriarchæ autem, & metropolitani, qui soli, vt diximus, de iure cõmuni pallio exornantur, eo non, nisi intra Ecclesiam, c. 1. non, nisi certis diebus c. ad honorem iuncta glossa ibi d. verbo, vti queunt: nec illud cõmodare, c. 2. nec ante eius receptionē archiepiscopi, seu patriarchæ appellari possunt, c. nisi specialis.

13 Et, vt iam pallij materie coronidem impingamus, & desultoria quadam leuitate in aliam rubricã transuletemus, titulus hic noster, licet breuissimus, continet tamē aliqua iura apud iurisperitos celebratissima, ex quibus est d. c. ad honorem: ex quo circumfertur vulgare illud principium, quod oĩa possit episcopus in sua diocesi, quæ potest summus pont. in toto orbe, exceptis tantū prohibitis: quod tñ haud me latet, quam multiplicē habeat, quanque scrupulosam disputationem, ad quam componendã satis erit adire Sot. lib. 10. de Iustitia quæst. 1. art. 3. Ledesm. 2. 4. quæst. 24. art. 1. Victor. in 2. relectione de potestate Ecclesiæ quæst. 2. num. 28.

14 Ex cap. verò, nisi specialis, alterum elicitur à gloss. ibi verb. eligemus, idq; apud iurisperitos vulgatissimū axioma, quod nempè charitas benè ordinata incipit à se ipso,

ipso,

ipso, quod etiam affirmat glos. in c. petitio 31. verb. specialibus, de iureiur. & multæ similes. Sed mihi quidē videntur iurisperiti hoc axioma tyrannicè usurpare; in eo enim casu, vbi illo vtuntur, lege nempè, quæ incipit, præses, C. de seruitut. quòd nempè meis agris sitiētibus non sunt alieni ex meis fontibus irrigādi, charitas benè ordinata suadebat, vt arentes potius vicinorum agros, quā meos paterer irrigari: charitas enim, vt inquit Paul. de illius laudibus agens 1. ad Corinth. c. 13. non quærit, quæ sua sunt, imò, vt idem ait, patiens est, oīa suffert. Est autem illud axioma ad forū animæ referendū: in hoc enī charitas benè ordinata à se ipso incipit; nec enim salutē nostram proderere debemus, vt alienā constituamus, idq3 est, quod vult D. Bernard. citatus ab additione marginali in d. gloss. verb. eligemus, licet ab ea fortassè parū perpensus, in acquisitione salutis tuæ nemo tibi germanior vnico matris tuæ, & Socrates: amico ita prodesto, ne tibi noceas, hoc est, vt aiebat Plato, amicus, sed vsq3 ad aras. Quod quidem demiror neminē hactenus ex his, quem viderim, aut audiuerim aduertisse, cū interim hoc axioma in omniū ore versetur, quo, ni fallor, non tam vtuntur, quàm abutuntur iurisperitorū omnes. De ordinatione verò charitatis, quandoquidem in eam incidimus, & ea est, vt inquit ille, omnium ferè disciplinarū inter se coniūctio rerū, & cōmunicatio, vt alteri alterius

hortos ingredi, & ex eis flores libare ius, fasque sit, vide Origenem lib. duarum homiliarum in Cantic. homilia 2. & lib. quatuor, homil. 3. Gregor. Nycenum oratione 4. in Cantic. Ambros. lib. 5. in Lucam c. 6. Hieronymum super illa verba Matth. 10. qui amat patrem, aut matrè plusquàm me, non est me dignus, August. lib. 1. doctrinæ christianæ cap. 27. & lib. 15. de Ciuit. Dei c. 22. Prosperum Augustini discipulū lib. 3. de vita contéplatiua c. 15. Bernard. in Cantic. sermone 49. & sequētibus, qua etiã de re disputat Plato dialogo 5. de legibus, vbi præfinit etiã gradus amoris, & honoris, quibus quenq; amare, & honorare debemus, Aristoteles lib. 9. Ethic. c. 2. & 8. quos omnes debetis præceptorī meo in Cantic. cap. 2. sub illo vers. introduxit me Rex in Cellā vinariam. &c. 15

Ne verò nos breuitatis, quemadmodum iuris periti charitatis ordinem, disturbemus, referamus hinc pedem, alijs, quæ de hac rubrica dicenda supersunt, relinquentes: nemo enim vnquàm iure reprehendendus, qui è segete, vt inquit Pithæus, ad spicilegium relinquit stipulam. Et hæc quidem hætenus Academię rebus prolatis, quo tempore Conimbrica scholasticos penè omnes tanquàm ver sacrum miserat, Leiriæ cōmorantes moliti sumus, commodatis amicorū libris vtentes, præsertim verò Loyfij Fernandez in Leiriēsi Ecclesia Thesaurarij, excellenti viri ingenio, & de iure nostro, & humanioribus

nioribus

nioribus literis adeo benè meriti, vt verè Patriam nostram felicè dixeris, quæ eum nobis virum dederit maiorem datura neminè, cuius ori & suos Musæ fauos instillant, & tantus eloquentiæ lepos, & iurisperitiæ decus infidet, vt illi soli iure optimo cõpetat illud, quod mihi olim Michaelem Alcoutinium Comitem, præsidium, & dulce decus meū, dixisse memini: cum enim ille puer me puerum effusè laudaret, & illi ego, ad excusandã paruitatem, vt ita loquar, meam, Leiriæ patriæ ignobilitatem, & obscuritatè obijcerè, nec ex ea quenquã alicuius nominis prodire posse dicerem, respõdit ille perurbanè, non fuit illa ergo Leiria in te. Quanquã & hîc ego virū amicissimū, quæ est in amicitia libertas, iuuenili audacia interpellare non dubitem, quàm sit hoc nomine literis infestus, quòd optato perfruens otio nullos in eis hactenus ediderit commentarios: hi enim debent esse doctis hominibus hæredes, homini præsertim sacris deuoto, & qui non vitæ solum professione, sed probitate etiam virum eiuravit. rumpe igitur moras, vir eruditissime, nec tibi vllos Lusitana inuidia cancellos circumponat; tecum enim studiosorum nomine exoptulare non desinam, donec non tibi, nec tuis solū, sed omnibus etiam utilis appareas.

(Sal
(Ga
I Est
Tab
N. e